

spektra

Slavimo ljudske identitete i tijela,
slavimo ljudsku raznolikost!

We celebrate human identities
and bodies, we celebrate
human diversity!

IZVJEŠTAJ O RADU

2019.

1. DRUŠTVENO PRIHVATANJE LGBTI OSOBA

- Organizovana Živa biblioteka 2 puta, jednom u parku dvorca Petrovića povodom obilježavanja IDAHOBIT-a 2019 podržana od strane Fonda za aktivno građanstvo; ispred biblioteke "Radosav Ljumović" povodom obilježavanja mjeseca ponosa, u saradnji sa Kvir Montenegro
- Kreirana edukativna kampanja „Ko će ti nas znati!“ koja sadrži 4 videa na socijalnim mrežama, u kojoj je učestvovalo 8 transrodnih i rodno varijantnih osoba, podržana od strane Fonda za aktivno građanstvo
- Kreirana kampanja za socijalne mreže o medijskoj pismenosti „Zato što postojim“, koja sadrži 6 videa u kojima je učestvovalo 5 transrodnih i rodno varijantnih osoba, podržana od strane Instituta za medije, Evropske unije i Ministarstva javne uprave.
- Kreiran video u kampanji „Da odzvoni nasilju“, sa ciljem prevencije vršnjačkog nasilja u srednjim školama, podržanog od strane NVO Juventas, Udruženje Roditelji, Unija srednjoškolaca, Centar za podršku lokalnom i regionalnom razvoju, Ministarstvo javne uprave i delegacije EU u Crnoj Gori

2. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

- Davanje doprinosa kreiranju Komisije za zdravlje transrodnih osoba unutar KCCG
- Potpisani Memorandumi o saradnji sa JU Dom zdravlja Podgorica i KCCG
- Rješavanje slučaja kršenje prava na privatnost trans ženi u JU Dom zdravlja Podgorica. Slučaj je dobio pozitivnu preporuku od strane Institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, te je organizovan sastanak, nakon kojeg je uslijedila saradnja sa JU Dom zdravlja
- Kreirana brošura „Rod, pol i zdravlje – smjernice za medicinske radnike/ce za afirmativno postupanje prema transrodnim, rodno varijantnim i interpolnim osobama“, uz podršku Ministarstva za ljudska i manjinska prava i distribuirana svim zdravstvenim ustanovama u Crnoj Gori
- Kreirane edukativne brošure „Valjalo bi znati!“ za trans, inter i rodno varijantnu zajednicu na teme:
 - o Socijalna i zdravstvena zaštita

spektra

Slavimo ljudske identitete i tijela,
slavimo ljudsku raznolikost!

We celebrate human identities
and bodies, we celebrate
human diversity!

- Prevenција HIV-a i polno prenosivih infekcija
- Seksualno i reproduktivno zdravlje
- Rješavanje problema nestašice estradiolske hormonske terapije u Crnoj Gori. Za rješavanje ovog problema Spektra je pisala JZU Dom zdravlja Podgorica, Montefarmu, Ministarstvu zdravlja, Fondu za zdravstveno osiguranje i Zaštitniku ljudskih prava i sloboda, međutim bez rješenja.

3. SOCIJALNI SERVISI

- Tokom 2019. godine, kroz socijalne servise pružena je podrška za 57 trans i rodno varijantnih osoba. Kroz socijalne servisa pružena je podrška trans ženama, trans muškarcima, nebinarnim i rodno varijantnim osobama, osobama koje žive sa HIV-om, seksualnim radnicama, osobama koje su žrtve porodičnog nasilja, siromašnim osobama, osobama iz ruralnih krajeva, azilantima/kinjama, izbjeglicama/kinjama i raseljenim licima, kao i osobama koje pripadaju etničkim manjinama.

- Tokom 2019. godine odrađeno je 910 individualnih konsultacija za 23 klijenta/kinje.

U sklopu ovih individualnih konsultacija pružana je vršnjačka podrška, facilitacije zdravlju, facilitacije psihološkoj podršci, socijalnoj podršci kao i pružanje podrške u slučajevima nasilja ali i besplatno testiranje na hepatitis B i C kao i HIV, na koje smo upućivali klijente u saradnji sa Asocijacijom Queer Montenegro i NVO Juventas.

- Tokom 2019. godine odrađeno je 33 grupa samopodrške na kojima je prisustvovalo od 4 do 20 klijenata/kinja. Za period 2019. grupi je pristupilo 5 novih transrodnih osoba.

Na grupama samopodrške obrađivane su sledeće teme:

Rast i lični razvoj, suočavanje sa strahovima, doživljaj sopstvenog i tuđeg tijela, refleksija, odnosi sa bliskim osobama, afirmacija, zona komfora, osobine i navike, cljevi i prepreke, sadašnjost prošlost budućnost, načini na koje pokazujemo ljubav i načini na koje je prepoznamo, odrastanje, identiteti, transrodnost tokom odrastanja.

Rodna neravnopravnost, rodne norme i uloge, predrasude, različitost, medicinska tranzicija, samosvjesnost, prijateljstva, moralne vrijednosti, partnerski odnosi, intimni odnosi, tjelesna dismorfija, disforija, nasilje, mehanizmi nošenja sa nasiljem, reakcije, rad na sebi, samopouzdanje, samoprihvatanje, razumijevanje, vrijednosti i vrline.

- Obezbijedena psihološka podrška za 2 trans osobe, uz podršku Ministarstvo za ljudska i manjinska prava
- Urađen set od 15 radionica „Iza vrata“ sa ciljem osnaživanja trans osoba, podržan od strane Fonda za aktivno građanstvo
- Kreirana brošura „Rod, pol i socijalna zaštita – smjernice za afirmativno postupanje socijalnih radnika/ca prema transrodnim, rodno varijantnim i interpolnim osobama“ uz

spektira

*Slavimo ljudske identitete i tijela,
slavimo ljudsku raznolikost!*

*We celebrate human identities
and bodies, we celebrate
human diversity!*

podršku Ministarstva za ljudska i manjinska prava i distribuirana svim Centrima za socijalni rad

4. KULTURA

- Kreirana izložba fotografija trans osoba i žena „Kad svane“ povodom 8. marta, te prezentovana javnosti u okviru 8. martovskog programa Centra za ženska prava i NVO ANIMA
- Organizovan performans „Maske“ u Kolašinu u okviru mjeseca Ponosa Montenegro Prajda 2019, kao prvo javno okupljanje trans osoba u Kolašinu
- Organizovan performans „331 razlog“ u Podgorici, radi obilježavanja Dana sjećanja na žrtve transfobije 2019. godine
- Organizovana izložba „Trans Balkan“ autora Aleksandra Crnogorca, u saradnji sa Kvir Montenegro
- Organizovana diskusija „Na raskršću opresija“ uz podršku Trag fondacije, u Drop in centru NVO Juventas na kojoj je govorilo 5 transrodnih osoba na temu bivanja subjekta u izložbi „Trans Balkan“ i značaju kulture u promociji ljudskih prava transrodnih osoba
- Organizovana izložba „Identiteti“ u saradnji sa Kvir Montenegrom, uz podršku Ministarstva kulture
- Organizovana izložba „Uloge“ u saradnji sa Kvir Montenegrom

5. BEZBJEDNOST I ZAŠTITA OD NASILJA

- Pružanje podrške u slučaju nasilja nad trans ženom u septembru 2017. godine, koji je zaključen prvom presudom zločina iz mržnje u februaru 2019. godine, u saradnji sa Centrom za ženska prava koji je pružio besplatnu pravnu pomoć. U februaru 2019. godine donešena je prvostepena presuda sa kaznom kraćom od minimalno propisane, odnosno četiri mjeseca (minimalna predviđena kazna je šest meseci). Međutim, važno je naglasiti da je ovo prvi slučaj na sudu procesuiran pod oznakom zločina iz mržnje. Presuda je na Višem sudu preinačena u uslovnu kaznu u trajanju od dvije godine.
- Kreirana edukativne brošure „Valjalo bi znati!“ za trans, inter i rodno varijantnu zajednicu na temu „Sigurnost“
- Prisustvo 4 sastanka Tima povjerenja Uprave Policije i LGBTI zajednice
- Posjeta CB Budva sa Timom povjerenja

spektra

Slavimo ljudske identitete i tijela,
slavimo ljudsku raznolikost!

We celebrate human identities
and bodies, we celebrate
human diversity!

6. MEDIJI

- Publikovana brošura „Preporuke za medijsko izvještavanje o transrodnim, interpolnim i rodno varijantnim osobama“ podržana od strane Instituta za medije, Evropske unije i Ministarstva javne uprave i distribuirana svim medijskim kućama i organizacijama koje se bave medijskom pismenošću.
- Monitoringom medija registrovano je 387 medijskih objava o transrodnim, rodno varijantnim i interpolnim osobama
- U medijima je bilo vidljivo 8 transrodnih i rodno varijantnih osoba

7. OBRAZOVANJE

- Održano 6 radionica za učenike/ce srednjih škola u Podgorici, Danilovgradu, Kotoru i Herceg Novom kroz saradnju sa NVO Centar za građansko obrazovanje
- Održana Živa biblioteka u SEŠ „Mirko Vešović“ od strane 3 trans aktivista
- Prezentovano prvo istraživanje o diskriminaciji transrodnih i rodno varijantnih učenika/ca u srednjim školama Crne Gore "M. Vlahović, J. Ulićević. Da odzvoni nasilju: Smjernice za kreiranje sigurnog školskog prostora za rodne različitosti. Izvještaj o diskriminaciji transrodnih i rodno varijantnih učenika/ca u srednjim školama Crne Gore. Asocijacija Spektra. 2019.", online na: <https://asocijaciaspektra.files.wordpress.com/2019/10/izvjestaj-da-odzvoni-nasilju-press-final.pdf>

Ovo istraživanje je prvo istraživanje o diskriminaciji transrodnih učenika u obrazovnom sistemu Crne Gore, te se bavilo ispitivanjem stavova srednjoškolaca o rodnim i polnim različitostima u 5 crnogorskih opština (Podgorici, Kolašinu, Mojkovcu, Kotoru i Bijelom Polju). Istraživanje je obuhvatilo 10 srednjih škola, kao i iskustva transrodnih i rodno varijantnih osoba u obrazovnom sistemu, kroz sprovođenje fokus grupa i dubinskih intervjua. Na osnovu istraživanja kreirane "Smjernice za kreiranje sigurnog školskog prostora za rodne različitosti" I distribuirane svim srednjim školama.

Neki od ključih rezultata istraživanja uključuju sljedeće:

- o Učenici/e pokazuju nedostatak znanja u odnosu na teme vezane za rod, pol i seksualnu orijentaciju (npr. 46% smatra da su pol I rod isto; 31% smatra da su trans I gej osobe isto, dok 23% navodi da ne zna), kao predrasude u odnosu na razlike između muškaraca I žena (83% smatra da muškarci I žene različito razmišljaju; 51% da se razlikuju po intelektualnim sposobnostima).

spektira

Slavimo ljudske identitete i tijela,
slavimo ljudsku raznolikost!

We celebrate human identities
and bodies, we celebrate
human diversity!

- 46% misli da ne želi da zna više o trans osobama, kao i da LGBT teme ne treba da budu zastupljene u obrazovnom programu
- 60% učenika/ca smatra da trans osobe treba da imaju jednaka prava kao i sve ostale osobe
- 50% srednjoškolaca/ki smatra da bi im bilo lagodno da trans osoba uči u njihovom odjeljenju, dok 33% smatra da im ne bi bilo lagodno (od toga 52% učenika navodi da im ne bi bilo lagodno, dok 24% učenica navodi isto što ukazuje na razliku u stavovima među muškarcima i djevojkama, odnosno važnosti dodatne edukacije dječaka i momaka)
- 58% bi podržalo trans drugara/icu da ih oslovljavaju drugim imenom, dok 26% ne bi (od čega 41% momaka, a 19% djevojaka odgovara negativno)
- 47% nije saglasno da trans osobe treba da imaju pristup besplatnom procesu prilagođavanja pola
- 50% smatra da su trans osobe mentalno poremećene
- 37% smatra da nije normalno da osoba "promijeni pol"
- Sa tvrdnjom "Transrodne osobe čine grijeh ukoliko žive u rodu koji osjećaju, umjesto u polu koji im je dat na rođenju." složilo se 30% srednjoškolaca/ki, a 40% njih smatra da će se ugroziti postojanje muškaraca i žena ukoliko prihvatimo transrodne osobe. 46% srednjoškolaca/ki smatra da transrodne osobe krše tradiciju i kulturu našeg društva

8. AKTIVIZAM

Implementiran niz radionica i diskusija sa ciljem edukovanja i osnaživanja trans i rodno varijantnih osoba za aktivizam:

- Organizovana diskusija „Od margine ka centru“ uz podršku Fonda za aktivno građanstvo, u Drop in centru NVO Juventas, u kojem su aktivisti/kinje različitih pokreta za ljudska prava razgovarali/e na temu solidarnosti
- Implementiran niz akreditovanih treninga za trans i rodno varijantne osobe za podizanje kapaciteta za aktivizam, uključujući akreditovane obuke kao što su:
 - „Živa biblioteka“ od strane Pedagoškog centra u saradnji sa Kvir Montenegrom
 - „Program osnovne obuke stručnih radnika/ca, stručnih saradnika/ca i članova/ica multidisciplinarnih timova za zaštitu od nasilja u porodici i nasilja nad djecom“ od strane SOS Podgorica, u saradnji sa Kvir Montenegro, podržan od Ministarstva za ljudska i manjinska prava
 - „Trening za trenere“ od strane Pedagoškog centra
 - Trening za rad sa zajednicom podržan od strane Fonda za aktivno građanstvo
 - „Moje vrijednosti i vrline“ od strane Pedagoškog centra i Zavoda za školstvo